

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
«ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ МИКОЛАЇВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМ. В.О.СУХОМЛИНСЬКОГО»**

**ЦИКЛОВА КОМІСІЯ ЕКОНОМІКО-ГУМАНІТАРНОГО ТА
ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОГО НАПРЯМУ ПІДГОТОВКИ**

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО КУРСОВОЇ РОБОТИ З ДИСЦИПЛІНИ
«МЕТОДИКА І ТЕХНОЛОГІЇ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ»**

Галузь знань	23 Соціальна робота
Спеціальність	231 Соціальна робота
Освітньо-професійна програма	Соціальна робота

Вдовиченко Р.П. Методичні рекомендації до курсової роботи з дисципліни «Методика і технології соціальної роботи» /Автор-укладач: Вдовиченко Р.П. Миколаїв, 2024. 35 с.

РЕЦЕНЗЕНТИ:

1. Курчатова А. В., кандидат педагогічних наук, доцент, декан природничого факультету МНУ імені В. О. Сухомлинського
2. Мирун В. В., голова циклової комісії економіко-гуманітарного та загальноосвітнього напрямку підготовки ВСП «Фаховий коледж МНУ імені В. О. Сухомлинського»

Дане видання рекомендується студентам фахової передвищої освіти (змішаної форми навчання) галузі знань 23 Соціальна робота, спеціальності 231 Соціальна робота для виконання курсової роботи з дисципліни «Методика і технології соціальної роботи».

Рекомендовано до друку навчально-методичною радою Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського» від 21 січня 2024 року № 2

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1. ВИМОГИ ДО ПІДГОТОВКИ ТА ВИКОНАННЯ КУРСОВИХ РОБІТ	4
1.1. Загальні положення	4
1.2. Порядок виконання курсової роботи	5
1.3. Структура курсової роботи	6
1.4. Опис структурних елементів	8
РОЗДІЛ 2. ОФОРМЛЕННЯ ВИСНОВКІВ ДО КУРСОВИХ РОБІТ	12
РОЗДІЛ 3. ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ ДОДАТКІВ	12
РОЗДІЛ 4. ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ	13
РОЗДІЛ 5. СКЛАДАННЯ СПИСКУ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	16
РОЗДІЛ 6. ЗАХИСТ І ОЦІНЮВАННЯ КУРСОВИХ РОБІТ	17
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	18
ДОДАТКИ	20

РОЗДІЛ 1. ВИМОГИ ДО ПІДГОТОВКИ ТА ВИКОНАННЯ КУРСОВИХ РОБІТ

1.1. Загальні положення

Курсова робота є обов'язковою складовою частиною процесу науково-методичної й професійної підготовки фахового молодшого бакалавра за спеціальністю 231 Соціальна робота. Це форма самостійної творчої роботи студента. Курсова робота перевіряє не лише теоретичну і практичну підготовку майбутнього фахівця, але і його уміння працювати з літературою, досліджувати, аналізувати, систематизувати, узагальнювати педагогічний та науковий досвід, вести науково-педагогічні дослідження під керівництвом викладача. Підготовка цих робіт дає можливість студентам: систематизувати здобуті теоретичні знання, перевіряти їх якість, науково і креативно мислити, розвивати пізнавальну активність, аналізувати та порівнювати різні підходи щодо розв'язання певної проблеми.

Наукова робота виявляє здатність студента до самостійного осмислення проблеми; формує початкові вміння вести науковий експеримент, чітко й логічно викладати свою думку; перевіряє рівень володіння сучасними методами навчання, здатність застосовувати здобуті теоретичні знання на практиці, а також уміння формулювати висновки, рекомендації, оформляти результати.

Виконання курсової роботи має на меті практичне застосування студентами теоретичних знань та умінь, отриманих у результаті вивчення навчального курсу, формування глибшого розуміння актуальних проблем соціальної роботи, навчання студентів у процесі виконання ними курсових робіт основ проведення наукових досліджень, отримання емпіричних даних, формування вміння застосування принципу системності наукових досліджень, поєднання роз'єднаних знань у цілісну систему, виведення певних закономірностей, визначення подальших тенденцій розвитку теорії та практики відповідної сфери діяльності.

Готуючись до виконання курсової роботи, студент обирає тему на основі визначення проблеми дослідження (Додаток А). Тема повинна зацікавити студента, викликати прагнення глибоко вивчити її суть. Активна робота з вибору теми починається зі спільної наради студента й наукового керівника. Доцільно при цьому врахувати актуальність теми для об'єкта дослідження, професійні інтереси студента й напрямок науково-дослідницької роботи, якщо він вже визначився раніше. Обираючи тему курсової роботи, студент повинен зорієнтуватись у тому, щоб дослідження, здійснене в процесі розробки курсової роботи, можливо було продовжити у подальших наукових пошуках.

Оскільки виконання курсової роботи має на меті набуття студентами необхідних знань теоретико-методологічного характеру та відповідних практичних навиків, курсова робота повинна включати теоретико-методологічну та прикладну частини, що, своєю

чергою, передбачає проведення теоретичних та емпіричних досліджень і їхню практичну реалізацію.

1.2. Порядок виконання курсової роботи

Готуючись до виконання курсової роботи, студент обирає тему із рекомендованого переліку. Тема повинна зацікавити студента, викликати прагнення глибоко вивчити її суть. Після визначення теми студент повинен отримати першу настановну консультацію у керівника курсової роботи. Під час консультації визначаються: загальні вимоги до роботи, порядок її виконання, орієнтовний план, джерела, які підлягають вивченню, зміст та методика проведення конкретного дослідження, визначаються терміни виконання етапів роботи.

При виконанні дослідження студенту необхідно дотримуватися розробленого плану, погодженого з науковим керівником. Консультації щодо виконання курсової роботи здійснюються керівником у відведений для цього час. Науковий керівник курсової роботи допомагає студенту скласти план роботи; рекомендує літературу та інші джерела за обраною темою дослідження; регулярно консулює студента, а при необхідності організовує консультації в інших викладачів, фахівців із соціальної роботи; контролює впродовж усього періоду терміни виконання курсової роботи, її якість та своєчасність; визначає готовність курсової роботи до захисту, присутній на її захисті в складі комісії.

Виконана курсова робота у визначені строки (за два тижні до захисту) подається науковому керівнику на рецензування. У рецензії наукового керівника висвітлюється актуальність обраної студентом проблеми, відповідність матеріалу меті й завданням дослідження, обсяг виконаної роботи, її позитивні та негативні сторони, практична значущість, дотримання вимог до оформлення, міра ініціативи та самостійності студента під час її виконання, оцінка курсової роботи, висновок щодо її допуску до захисту. Обов'язковою є перевірка курсової роботи на плагіат.

Виконання курсової роботи передбачає такі етапи:

- добір теми, настановна консультація;
- затвердження графіку виконання роботи;
- складання бібліографії з теми;
- вивчення літературних джерел із теми дослідження;
- затвердження плану курсової роботи;
- формування наукового апарату;
- додаткове вивчення літератури;
- збір емпіричного матеріалу (проведення спостережень, опитування, тестування);

- підготовка першого варіанту роботи (до виходу на захист);
- перевірка керівником першого варіанту роботи;
- внесення змін до плану та змісту роботи;
- оформлення остаточного варіанту роботи згідно з вимогами;
- подача курсової роботи керівнику (за два тижні до захисту).

Курсова робота повинна містити такі структурні частини: титульний аркуш, зміст, вступ, два розділи, висновки, список використаних джерел, додатки (у разі необхідності).

Курсова робота передбачає наявність:

- обґрунтування актуальності обраної теми;
- чітко визначених об'єкта й предмета дослідження;
- сформульованої мети дослідження й гіпотези (в разі необхідності);
- окреслених завдань, які забезпечать досягнення сформульованої мети;
- короткого науково-аналітичного огляду новітніх соціальних і соціально-психологічних досліджень, нормативних та інших джерел щодо виникнення і
 - сучасного стану розроблення обраної проблеми, досвіду діяльності фахівців-практиків;
 - подання ключової інформації у зручній для сприйняття формі (текст, таблиці, діаграми, рисунки тощо);
 - результатів самостійно проведеного емпіричного дослідження (якщо його вимагає обрана тема), узагальнення новітнього досвіду соціального і/або соціально-психологічного супроводу конкретної проблеми в діяльності фахівців із соціальної роботи, окремих установ, організацій;
 - висновків, практичних рекомендацій і перспектив подальшого дослідження обраної проблеми;
 - списку використаних джерел, додатків.

1.3. Структура курсової роботи

Структура курсової роботи чітко визначена. Вона складається з таких частин:

1. Титульний аркуш.
2. Зміст
3. Вступ
4. Основна частина (поділяється на кілька розділів)
5. Висновки
6. Список використаних джерел
7. Додатки.

Обсяг основного тексту курсової роботи – 25-35 сторінок (без врахування обсягу додатків).

Титульний аркуш курсової роботи оформлюється згідно з вимогами (див. додаток Б). Він містить назву закладу фахової передвищої освіти, структурного підрозділу, тему курсової роботи, інформацію про студента (прізвище, ім'я, по-батькові, спеціальність, курс, група) та наукового керівника (прізвище, ім'я, по-батькові, науковий ступінь, вчене звання, посада); місце для оцінки виконаної курсової роботи й підписів членів комісії, у присутності яких відбувався її захист; місто та рік виконання курсової роботи.

Зміст – це основа роботи, тому його складання є одним із найважливіших етапів її підготовки. Він повинен відображати напрями дослідження обраної теми, логічний зв'язок між її окремими складовими частинами, проблемну постановку визначених питань. Після узгодження змісту студент починає писати курсову роботу. В процесі дослідження зміст може уточнюватися. Уточнення додатково погоджуються з керівником.

Зміст повинен послідовно містити назви всіх структурних елементів курсової роботи та посилання на номери сторінок, на яких починається цей структурний елемент (зразок див. додаток В). Візуально зміст роботи повинен відображати ієрархію її структурних елементів (вступ, розділи, висновки, список використаних джерел, додатки). Заголовки змісту повинні точно повторювати заголовки у тексті. Скорочувати заголовки в змісті або подавати їх у іншій редакції порівняно із заголовками в тексті курсової роботи не варто.

Завдання вступу – зорієнтування в тематиці курсової роботи, представлення її теми, мети й дослідницьких завдань, пояснення актуальності обраної проблеми. У вступі розкриваються сутність і стан наукової проблеми та її значущість, підстави і вихідні дані для розроблення теми, обґрунтування необхідності проведення дослідження. Рекомендований обсяг вступу – 2-3 сторінки. Вступ повинен містити ряд послідовних елементів наукового апарату: актуальність, мета, об'єкт, предмет, завдання, гіпотеза, методи й експериментальна база дослідження.

У *структурі курсової роботи* зазначається з яких структурних елементів, скількох розділів та підрозділів вона складається (наприклад, «Курсова робота складається зі вступу, двох розділів, п'яти підрозділів, висновків, списку використаних джерел, додатків»), повний обсяг та кількість найменувань використаних джерел, кількість таблиць і рисунків в її основному тексті.

1.4. Опис структурних елементів

Титульний аркуш курсової роботи оформляється відповідно до Додатку Б.

Зміст подають на початку курсової роботи (додаток В). Він містить найменування та номери початкових сторінок усіх розділів, підрозділів, пунктів (якщо вони є і мають заголовки), зокрема, вступу, висновків, додатків, списку використаних джерел та ін.

У вступі обґрунтовується актуальність теми дослідження.

Актуальність дослідження та міра розроблення теми розкривається шляхом стислого аналізу наукового доробку вчених, порівняння існуючих спроб розв'язання досліджуваної проблеми в публікаціях сучасних фахівців із соціальної роботи, лаконічного огляду літератури, на яку опирався студент. На основі такого аналізу, визначених протиріч виділяється аспект проблеми, на розв'язання якого будуть спрямовані зусилля автора курсової роботи. Рекомендований обсяг до 3 сторінок.

Прикладом формулювання теми курсової роботи є:

«Аналіз ролі соціального працівника у запобіганні позбавлення батьківських прав».

Мета дослідження розкриває те, що автор хоче визначити при проведенні досліджень (остаточну мету):

- встановити залежності між чинниками;
- визначити зв'язки між явищами;
- розробити умови для усунення недоліків;
- розкрити можливості удосконалення процесу;
- охарактеризувати обставини;
- простежити розвиток тощо.

Мета формулюється чітко, зазвичай, одним реченням, реалізується через вирішення дослідницьких завдань. Тому в ній використовуються такі терміни: «визначити», «дослідити», «виявити», «встановити», «обґрунтувати», «довести», «перевірити», «розробити методику (модель, критерії, вимоги, основи, тощо)», «обґрунтувати...», «виявити...», «розкрити особливості...», «виявити можливості використання...» тощо.

Наприклад, мета роботи – здійснити аналіз напрямів та форм соціальної роботи з сім'ями залежно від рівня їхньої соціальної адаптованості та готовності членів родини до зміни особистих життєвих обставин.

Або :

«Виявити особливості соціально-профілактичної роботи з сім'ями, які опинились в складних життєвих обставинах».

Жодне дослідження неможливе без правильного формулювання об'єкта та предмета дослідження.

Об'єкт дослідження – це частина реальної дійсності, яка підлягає дослідженню, тобто процес або явище, що породжує проблемну ситуацію, і обране для вивчення.

Предмет дослідження міститься в межах об'єкта і конкретизує, що саме в об'єкті буде вивчатись.

Об'єкт і предмет дослідження як категорії наукового процесу співвідносяться між собою як загальне і часткове. В об'єкті виділяється та його частина, яка є предметом дослідження. Саме на нього спрямована основна увага автора курсової роботи.

Приклад:

Об'єктом дослідження є соціально-профілактична робота з сім'ями, які опинилися в складних життєвих обставинах.

Предметом дослідження є позбавлення батьківських прав, як один з можливих наслідків складних життєвих обставин в сім'ї.

Завдання – це послідовні етапи дослідницької роботи, спрямовані на досягнення поставленої мети. Завдання повинні розкривати, конкретизувати мету дослідження і в загальному підсумку повинні бути адекватні цій меті.

При формулюванні завдань можна скористатися такими словами: «розглянути»; «визначити»; «обґрунтувати»; «висвітлити»; «опрацювати»; «проаналізувати»; «вивчити»; «систематизувати»; «узагальнити»; «з'ясувати»; «представити»; «розробити» тощо. Зазвичай, кожне із завдань відповідає змісту підрозділів курсової роботи.

Наприклад:

1. Проаналізувати літературні джерела з проблеми соціальної підтримки сім'ї, яка перебуває в складних життєвих обставинах.
2. Встановити та розглянути структуру й етапи процесу надання соціальної допомоги сім'ям в складних життєвих обставинах.
3. На основі вивчення новітнього досвіду визначити особливості застосування методів та технологій при наданні допомоги сім'ям в складних життєвих обставинах.
4. З урахуванням практичного досвіду фахівців із соціальної роботи розробити методичні рекомендації щодо організації процесу надання професійної допомоги сім'ям, які опинилися в складних життєвих обставинах.

Важливою складовою процесу дослідження є формулювання гіпотези. Сформульовані мета й гіпотеза дослідження логічно визначають його завдання.

Гіпотеза дослідження – це припущення, яке є відповіддю на поставлену проблему наукового дослідження. Гіпотеза передбачає шляхи розв'язання основного питання і тому вона потребує перевірки. При проведенні дослідження може перевірятись не один, а декілька варіантів припущень (гіпотез). У таких випадках існує більша вірогідність одержання позитивних результатів.

В окремих роботах гіпотеза може бути відсутня.

Методи дослідження. У курсовій роботі подають перелік використаних методів дослідження для досягнення поставленої в роботі мети. Щоб отримати достовірні результати, рекомендується використовувати різноманітні методи. При проведенні соціологічних досліджень частіше використовуються наступні методи:

- *теоретичні:* індукція та дедукція, аналіз і синтез; порівняння, класифікація, абстрагування, конкретизація, систематизація; узагальнення, формалізація, моделювання тощо;
- *емпіричні:* спостереження, бесіда, інтерв'ю, анкетування, соціопитування, робота з фокус-групою, узагальнення незалежних характеристик, біографічний метод, тестування, експеримент, аналіз продуктів діяльності тощо;
- кількісної та якісної обробки даних.

Експериментальна база дослідження – це заклад, установа, організація (або їх мережа), в яких реалізовувалася практична (емпірична) частина курсової роботи. Назва такого закладу наводиться дослівно. За наявності емпіричного дослідження вказується також обсяг вибірки, яка має бути не меншою 25-30 осіб. В окремих випадках, залежно від теми дослідження вибірка може бути меншою (цей момент обов'язково узгоджується з науковим керівником).

Апробація результатів курсової роботи може проходити у вигляді доповідей, повідомлень, опублікування тез доповідей у збірниках науково-практичних конференцій, на засіданнях гуртків, проблемних груп тощо. Про основні наслідки такої апробації потрібно наголосити у вступі, вказавши назву фахового зібрання і дату його проведення.

Остаточне редагування вступу має здійснюватись після написання курсової роботи повністю. Зразок структури вступу подано у Додатку В.

Основна частина роботи складається з розділів, підрозділів, пунктів, підпунктів. Кожний розділ починають з нової сторінки. Основному тексту кожного розділу може передувати передмова з коротким описом вибраного напрямку та обґрунтуванням застосованих методів досліджень. У кінці кожного розділу формулюються висновки зі стислим викладом результатів, що дає змогу вивільнити загальні висновки від другорядних подробиць.

Перший розділ присвячується, як правило, теоретичному обґрунтуванню питання. Назва розділу має відображати сутність проблеми. Невід'ємною частиною першого розділу є огляд наукових джерел з досліджуваного питання. В огляді літератури окреслюють основні етапи розвитку наукової думки з даної проблеми стисло, в аналітичному плані, критично висвітлюють роботи попередників, їх різні погляди, називають ті питання, що залишились

невирішеними і визначають таким чином місце курсової роботи у розв'язанні проблеми. Обсяг першого розділу – у межах 25-30% від загального обсягу курсової роботи.

Не допускається називати його загальним визначенням «Теоретична частина», «Теоретичний розділ», «Теоретичне обґрунтування» та ін. Перший розділ як звично повинен містити 2 підрозділи.

У *другому розділі* обґрунтовують вибір напряму досліджень, розробляють загальну методику впровадження, наводять методи вирішення задач та, в разі необхідності, їх порівняльні оцінки.

Тобто, в основу розділу покладається описання методик та практики роботи з проблеми, що досліджується курсовою роботою. Не допускається називати розділ «Практична частина», «Експериментальна частина». В розділі описуються результати спостережень, методики вивчення окремих понять, тем, результати анкетувань, бесід та ін., проводиться їх аналіз, а також узагальнюються практичні висновки і рекомендації. Як правило містить 2 підрозділи. В роботах з історії соціальної роботи емпіричне дослідження може полягати у виявленні стану реалізації досліджуваної проблеми в історичному аспекті та практиці соціальної роботи.

Для того, щоб зробити тексти більш структурованим, варто дотримуватися таких правил:

- кожному основному аргументові присвячуємо мінімум 1 абзац;
- аргументи «проти» (погляди, протилежні до тих, яких дотримується автор) обов'язково повинні бути спростовані;
- кожен абзац повинен бути об'єднаний однією думкою і відзначається змістовною та стилістичною єдністю;

Рекомендований обсяг 30 сторінок друкованого **тексту**.

Залежно від обраної проблеми студентом можуть використовуватися анкетування, опитування, фокус-група, інтерв'ю, бесіда, спостереження, констатувальний експеримент, аналіз продуктів діяльності, діагностичні методики й інші методи дослідження. Якщо були використані емпіричні методи, в розділі інтерпретуються одержані дані, проводиться їх аналіз, узагальнення, визначаються виявлені тенденції, робляться висновки та рекомендації.

Обов'язковою вимогою, яку слід витримати під час оформлення курсової роботи за наявності емпіричного дослідження, є представлення всіх емпіричних даних в зведеній таблиці. При її побудові варто дотримуватися конфіденційності інформації, не вказувати прізвища та імена опитаних реципієнтів, досліджуваних. Їх можна замінити порядковими номерами, або ініціалами.

На основі одержаних результатів здобувач фахової передвищої освіти може також розробляти практичні рекомендації щодо їх використання та можливого впровадження в практику діяльності фахівця із соціальної роботи. Практичні розробки можуть мати вигляд програми, рекомендацій, стартапів, буклетів, конкретного соціального проєкту, розробленого заняття, створеного відеоролику тощо. Обсяг другого розділу – у межах 45-50% від загального обсягу курсової роботи.

РОЗДІЛ 2. ОФОРМЛЕННЯ ВИСНОВКІВ ДО КУРСОВИХ РОБІТ

У висновках викладають найбільш важливі результати, одержані в роботі. У першому пункті висновків коротко оцінюють стан вивчення проблеми (задачі). Далі викладаються результати дослідження, які базуються на висновках до кожного розділу. Найзручніше формулювати висновки у відповідності з поставленими завданнями. У висновках необхідно наголосити на ефективності пропонованих у курсовій роботі ідей, викласти рекомендації щодо їх використання.

Висновок, де остаточна думка про що-небудь, логічний підсумок, зроблений на основі спостережень, міркувань або розгляду певних фактів.

Висновки – це судження, які логічно випливають з певного змісту первинних даних. У висновках узагальнюються викладені в розділах теоретичні та практичні матеріали як результат розв'язання поставлених завдань.

Висновки повинні бути чіткими, виразними, віддзеркалювати реальні результати курсової роботи. Висновки можуть містити практичні рекомендації щодо розглянутих і вирішених в роботі завдань. У висновках треба визначити ще не опрацьовані питання, що охоплюються даною темою, і пояснити, чому вони не розглянуті в роботі.

Текст висновків може поділятися на пункти. Рекомендований обсяг 1-2 сторінки друкованого тексту.

РОЗДІЛ 3. ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ ДОДАТКІВ

Додатки слід оформляти як продовження наукової роботи на її наступних сторінках або у вигляді окремої частини, розміщуючи додатки в порядку появи посилань на них у тексті самої роботи. Кожен додаток треба починати з нової сторінки. Додаток повинен мати заголовок, надрукований вгорі малими літерами з першої великої симетрично відносно тексту сторінки. Посередині рядка над заголовком малими літерами з першої великої повинно бути надруковано слово «Додаток __» і велика літера, що позначає додаток. Якщо додаток (додатки) оформлюють як окрему частину наукової роботи, такий додаток (додатки) повинен мати титульний аркуш. Титульний аркуш такої частини оформлюють так: після

номера частини мають бути надруковані великими літерами слово «ДОДАТОК __» та його назва (якщо є) або слово «ДОДАТКИ». Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Є, З, І, Ї, Й, О, Ч, Ь, наприклад, додаток А, додаток Б і т. д. Один додаток позначають як додаток А. Додатки повинні мати спільну з рештою наукової роботи наскрізну нумерацію сторінок. За необхідності текст додатків може бути поділений на розділи, підрозділи, пункти і підпункти, які слід нумерувати в межах кожного додатку. У цьому разі перед кожним номером ставлять позначення додатку (літеру) і крапку, наприклад, А.2 – другий розділ додатку А.

До додатків доцільно включити допоміжний матеріал, необхідний для повноти сприйняття роботи:

- методики, які були апробовані в процесі виконання курсової роботи;
- таблиці, схеми, рисунки;
- анкети і опитувальники (як зразок в 1 примірнику);
- зразки документів, наказів, тощо;
- практичні рекомендації, тощо;
- наочність до теми, тощо.

Кожен додаток має свій заголовок і починається з нової сторінки, їх кількість не обмежується.

РОЗДІЛ 4. ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Текст курсової роботи – це виклад відомостей, які є необхідними й достатніми для розкриття сутності означеної проблеми, результатів її дослідження студентом. Текст курсової роботи повинен бути відредагованим, стилістично витриманим як наукове дослідження. Він викладається відповідно до змісту. До тексту роботи ставляться такі вимоги:

- виклад українською науковою літературною мовою;
- системність, послідовність і конкретність подання матеріалу;
- логічність, чіткість і ясність висловлювань;
- уникнення занадто громістких конструкцій речень, виділення в тексті окремих абзаців;
- завершеність викладення кожної думки;
- виключення повторень, логічних суперечностей і незавершених думок;
- уникнення загальних слів, бездоказових тверджень, тавтології.

Курсова робота здається на перевірку в зброшурованому вигляді. Текст курсової роботи друкується на аркушах білого паперу формату А4 (210×297 мм), текстовий редактор

– WORD, гарнітура шрифту – Times New Roman, 14 кегль, через півтора міжрядкових інтервали, до тридцяти рядків на сторінці. Друк здійснюється лише з одного боку аркуша. Кольоровий друк в основній частині курсової роботи не дозволяється. Необхідно дотримуватися рівномірної щільності, контрастності й чіткості тексту. Переноси слів у тексті курсової роботи не допускаються.

Нумерація сторінок наскрізна для всіх структурних частин курсової роботи. Номер сторінки виставляється в правому верхньому куті, починаючи з 2 сторінки (титульний аркуш не нумерується).

Текст роботи необхідно друкувати, залишаючи поля таких розмірів: ліве – 2,5 см, праве, верхнє, нижнє – 2 см. Абзацний відступ повинен бути однаковим упродовж усього тексту (1,25 см). Вирівнювання основного тексту – по ширині.

Лапки та апостроф, що використовуються в роботі, повинні бути одного стилю. Так само однотипно мають подаватися прізвища та ініціали дослідників, які згадуються в тексті курсової роботи (наприклад, М. Й. Капська, Л. С. Виготський, або М. Капська, Л. Виготський). Між прізвищем та ініціалами необхідно використовувати нерозривний пробіл (стандартне сполучення клавіш «Shift – Ctrl – Пробіл»).

Заголовки структурних частин курсової роботи («ЗМІСТ», «ВСТУП», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ», «ДОДАТКИ») та назви розділів друкують великими літерами напівжирним шрифтом по центру симетрично до основного тексту. Заголовки підрозділів друкують маленькими літерами (крім першої великої) напівжирним шрифтом з абзацного відступу. Крапку в кінці заголовка не ставлять. Якщо заголовок складається з двох або більше речень, їх розділяють крапкою. Аббревіатури в заголовках використовувати не можна.

Розділи роботи мають бути пронумеровані таким чином: після слова «РОЗДІЛ» ставиться його номер арабською цифрою (1, 2, 3), після номера ставиться крапка, потім друкується заголовок розділу. Не допускається розташування заголовку підрозділу внизу сторінки, якщо під ним не вміщується щонайменше два рядки. У такому разі назва підрозділу разом із текстом переноситься на наступну сторінку.

Обсяг курсової роботи близько 30 сторінок. Нумерацію сторінок подають арабськими цифрами без знака №. Титульний аркуш – перша сторінка курсової роботи. Його включають до загальної нумерації сторінок, проте не нумерують. На наступних сторінках номер проставляють у правому верхньому куті сторінки без крапки в кінці.

Кожен розділ слід починати з нової сторінки, відстань між підрозділами, між заголовком і текстом має становити 1 рядок. Нумерація сторінок, розділів, підрозділів, пунктів і підпунктів, рисунків, таблиць подається арабськими цифрами, додатків – великими

українськими літерами. Такі структурні частини, як зміст, вступ, висновки, список використаних джерел, додатки не мають порядкового номера у змісті роботи. Звертаємо увагу на те, що нумерація сторінок у додатках не проводиться.

Таблиці, рисунки (ілюстрації) подаються безпосередньо після абзацу, де вони згадані вперше або на наступній сторінці: *Рисунок 2.3* або *Таблиця 1.2* (курсивом), що означає третій рисунок другого розділу або друга таблиця першого розділу. Позначка *Таблиця 1.2* ставиться у правому верхньому куті над відповідним заголовком таблиці, який розміщується над таблицею. Позначка *Рисунок 1.2* та назву рисунка розміщують під ілюстрацією. Заголовки граф в таблиці слід починати з великої літери, підзаголовки – із малих, якщо вони є продовженням заголовків, та з великих, якщо вони є окремими реченнями. При переносі частини таблиці на інший аркуш слово «Таблиця», номер її і назву вказують один раз справа над першою частиною таблиці, над іншими частинами пишуть слова *Продовження таблиці 1.2*.

При написанні роботи потрібно давати посилання на літературні джерела, з яких запозичені матеріали. Оформлення посилання в тексті: [3, 63] – означає, що цитата запозичена із 63 сторінки 3 джерела в бібліографії. Посилання на декілька видань оформлюється так: [5; 7; 10; 23] (вказуються порядкові номери у списку джерел без посилання на сторінки). В окремих випадках, коли номер сторінки вказати неможливо, скажімо в Інтернет-публікації, то посилання оформляється так: [23], де 23 – номер джерела у списку.

Цитування варто звести до мінімуму і вдаватися до нього лише тоді, коли воно справді необхідне. Цитуючи, потрібно дотримуватися кількох формальних правил:

- цитата повинна бути дослівною;
- цитата не повинна бути надто довгою;
- цитата повинна подаватися у лапках і супроводжуватися посиланням на джерело у примітці;
- вилучення певних фрагментів, яке дозволяє уникнути довгого цитування, позначається трикрапкою;
- пояснення, які розривають текст цитати, подаються у квадратних дужках;
- цитати, які є незавершеним реченням, граматично узгоджуються із авторським текстом.

При посиланні на ілюстрацію вказують *Рисунок 1.2*, на таблицю – у *Таблиці 1.3*.

Числа та знаки у тексті. Великі круглі числа (тисячі, мільйони, мільярди) зручніше писати у вигляді поєднання цифр із скороченням тис., млн., млрд., наприклад, 6 тис., 12 млн., 14 млрд.

Знак №, §, % у тексті може стояти тільки біля цифри. Якщо такий знак застосований без поєднання з числом у цифровій формі, то його замінюють словом.

Довільні скорочення слів застосовувати неприпустимо. Щоб правильно користуватись скороченнями, слід звертатись до словників прийнятих скорочень, які можна знайти у довідкових виданнях.

Посилання в тексті наукової роботи на джерела слід позначати порядковим номером за переліком посилань, виділеним двома квадратними дужками. Можна наводити посилання на джерела у виносках, при цьому оформлення посилання має відповідати його бібліографічному опису за переліком посилань із зазначенням номера.

При написанні курсової роботи студент повинен давати посилання на джерела, матеріали або окремі результати досліджень, дані з яких наводяться в тексті дослідження. Посилання – це порядковий номер джерела у списку використаних джерел та номери сторінок у цих джерелах, на яких він безпосередньо розміщений, що подаються у квадратних дужках (наприклад, [2, с. 15]). Якщо посилання здійснюється відразу на кілька джерел, вони відділяються одне від одного крапкою з комою (наприклад, [2; 16; 23]).

Список використаних джерел слід розміщувати в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків. Якщо у роботі використовується інформація з мережі Інтернет, то потрібно вказувати не тільки назву сайту, а й назву статті або документу, на які посилається автор. Перелік джерел наводиться мовою оригіналу. Іншомовні джерела наводяться наприкінці списку з дотриманням алфавітного порядку.

Всі аркуші роботи і додатків акуратно підшиваються (брошуруються) в теку і переплітаються, Сторінки курсової роботи, включаючи додатки, нумеруються арабськими цифрами з дотриманням наскрізної нумерації. Порядковий номер сторінки розміщують у правому верхньому куті сторінки без крапки в кінці.

РОЗДІЛ 5. СКЛАДАННЯ СПИСКУ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Список літературних джерел є обов'язковим елементом курсової роботи. Змістовність списку дає уявлення про те, наскільки глибоко студент зумів вивчити стан досліджуваної проблеми та володіє предметом дослідження. За рахунок включеного у курсову роботу списку літератури стає можливим скоротити деякі цитовані матеріали та виклад окремих положень у тексті. Список джерел виконують в алфавітному порядку. Зразок оформлення списку використаних джерел подано у Додатку Д.

РОЗДІЛ 6. ЗАХИСТ І ОЦІНЮВАННЯ КУРСОВИХ РОБІТ

До захисту допускаються студенти, які в повному обсязі виконали завдання курсової роботи і мають рецензію керівника, що є основою для оцінювання роботи.

Курсова робота здається керівнику для перевірки та рецензування за два тижні до запланованого захисту курсових робіт. Не пізніше ніж за 10 днів до захисту рецензована курсова робота подається керівнику.

Комісія із захисту курсової роботи у визначений термін заслуховує повідомлення студентів основних положень курсової роботи (до 10 хвилин), після чого студент дає відповіді на запитання членів комісії (загалом захист курсової роботи не може перевищувати 20 хвилин).

Під час оцінювання курсових робіт враховуються відповідність змісту курсової роботи темі, меті і завданням, що визначались у вступі, якість оформлення курсової роботи.

Критерії оцінювання курсової роботи

Оцінку **«відмінно»** отримує студент, робота якого оформлена відповідно до вимог; зміст курсової роботи в повному обсязі відповідає темі та визначеній меті; у роботі містяться елементи пошуку в теоретичному аспекті на основі опрацювання достатньої кількості наукової літератури; практичний результат обраної теми свідчить про вміння студента систематизувати зібраний матеріал, робити висновки про позитивні і негативні моменти; студент вільно володіє спеціальними термінами, не робить граматичних помилок.

Оцінку **«добре»** отримує студент, робота якого оформлена відповідно до вимог; зміст курсової роботи в повному обсязі відповідає темі та визначеній меті, але є незначні недоліки методичного або стилістичного характеру. У час захисту студент дає правильні відповіді, але недостатньо аргументовані.

Оцінку **«задовільно»** отримує студент, курсова робота якого розкриває теоретичні питання недостатньо повно, містить мало документів наукового дослідження, аналіз зроблено поверхово; висновки аргументовано недостатньо переконливо, робота оформлена неохайно.

Оцінку **«незадовільно»** виставляють студенту, якщо курсова робота виконана не в повному обсязі та з відхиленнями від завдання; оформлена без врахування встановлених вимог; мають місце суттєві помилки, які є причиною повернення курсової роботи на доопрацювання; студент слабо володіє мовою викладу матеріалу.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Войтовська А. І., Кравченко О. О.. Соціальна робота з жінками: навчальний посібник для студентів спеціальностей 231 Соціальна робота та 232 Соціальне забезпечення (Галузь знань 23 Соціальна робота). Умань: Візаві. 2018. 229 с.
- 2.. Енциклопедія для фахівців соціальної сфери: за ред. проф. І. Д. Зверєвої. Київ, Симферопіль: Універсум, 2012. 536 с.
3. Левченко К. Б., Ковальчук Л. Г., Удалової О. А. Соціально-педагогічні основи протидії торгівлі людьми та експлуатації дітей: навч.-метод. посіб. «Агентство «Україна». Київ. 2011. 292 с.
4. Попередження домашнього насильства. Навчальний посібник для консультантів «Гарячих» ліній». Київ. 2016. -
file:///C:/Users/Iaroslav/Downloads/20161115165341_%D0%9F%D0%BE%D0%BF%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%B4_%D0%B4%D0%BE%D0%BC_%D0%BD%D0%B0%D1%81%D0%B8%D0%BB%D1%8C%D1%82%D0%B2%D0%B0.pdf
5. Соціальна робота з різними групами клієнтів : навчальний посібник. Т.Д. Кочуей, О. М. Бойко. Умань : ФОП Жовтий О.В. 2016. 278 с.
6. Харченко С.Я. Соціальна робота з різними категоріями клієнтів: Науково-навчально-методичний посібник для студентів, магістрантів, аспірантів та спеціалістів у галузі соціальної педагогіки, соціальної роботи. Луганськ: «Альма-матер». 2003. 198 с.

Додаткова література

1. Бандурко О.М., Левченко К.Б., Трубавіна І.М. Соціальна і корекційна робота з особами, які вчинили насильство в сім'ї. Навч.-метод. посібник. (в двох томах) Том 1. Київ. Україна. 2011 - https://la-strada.org.ua/ucp_mod_library_view_293.html
2. Бочкор Н.П., Дубровська Є.В., Залеська О.В. Соціально-педагогічна та психологічна робота з дітьми у конфліктний та постконфліктний період : метод. рек. Київ: МЖПЦ «Ла Страда-Україна». 2014. 84 с.
3. Гладкий С. О. Основи наукових досліджень: навчально-методичний посібник. Полтава, 2016. 245 с.
4. Дегтярьов, А. В. Основи наукових досліджень [Текст]: навч. посіб. / А. В. Дегтярьов, М. Г. Кокодій, В. О. Маслов. Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2016. 78 с.
5. ДСТУ ГОСТ 7.80:2007 «Бібліографічний запис. Заголовок. Загальні вимоги та правила складання» [Електронний ресурс] Режим доступу : <http://www.docme.ru/doc/85267/dstu-gost-7.80-2007-bibliografichnij-zapis>

6. Левченко Е., Ковальчук Л.. Альманах передовых технологий профилактики торговли людьми: практика и перспективы. Київ: ТОВ «Агенство«Украина». 2011. 132 с.
7. Левченко К.Б. , Трубавіна І.М., Цушка І.І. Соціально-педагогічна та психологічна робота з дітьми трудових мігрантів: Навч.-метод. посібник. Київ: Видавництво. 2007. 240 с.
8. Корягін М. В., Чік М. Ю. Основи наукових досліджень. Навчальний посібник. К.: Аперта, 2019. 492 с.
9. Сердюк О. О., Белоусов Ю. Л. Соціальна робота з особами з наркотичною та алкогольною залежністю. Соціальна робота в органах внутрішніх справ України: Навчальний посібник. Харків: Національний університет внутрішніх справ, 2006.
<http://www.psychiatry.ua/articles/paper148.htm>
10. Тушева, В. В. Основи наукових досліджень [Текст] : навч. посіб. для використання в навч. закл. / В. В. Тушева. Харків : Федорко, 2014. 407 с.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Рекомендовані теми курсових робіт з навчальної дисципліни «Методика і технології соціальної роботи»:

1. Технології соціальної інтеграції дітей з інвалідністю (нозологія – за вибором студента)
2. Технологія організації груп взаємодопомоги
3. Технології профілактики адиктивної поведінки в роботі зі студентською молоддю
4. Технології профілактики залежності підлітків від онлайн-ігор
5. Особливості соціальної роботи з реабілітації алкозалежних отримувачів послуг в умовах спеціалізованих центрів
6. Особливості соціальної роботи з реабілітації наркозалежних отримувачів послуг в умовах спеціалізованих центрів
7. Підтримка громадських ініціатив в роботі фахівця соціальної роботи об'єднаної територіальної громади
8. Соціальна реабілітація безпритульних в умовах соціального гуртожитку
9. Зміст та форми надання консультативних послуг різним групам населення в територіальному центрі соціального обслуговування
10. Профілактика абортів та відмов від дитини в реабілітаційних центрах для жінок
11. Технології соціальної профілактики бездоглядності і жебрацтва в роботі з малозабезпеченими сім'ями
12. Зміст, форми та особливості профілактики ВІЛ/СНІДу в аутріч-роботі
13. Технологія оцінки потреб різних категорій сімей
14. Зміст та форми формування толерантності до ВІЛ-інфікованих
15. Особливості соціальної профілактики торгівлі людьми в роботі з чоловіками
16. Технології організації діяльності волонтерських груп
17. Робота з подоланням станів соціальної депривації неповнолітніх в умовах служб пробації
18. Технології соціальної роботи з людьми похилого віку
19. Зміст, форми та методи соціального патронажу осіб похилого віку
20. Зміст, форми та методи трудової реабілітації осіб з інвалідністю в умовах спеціалізованих центрів
21. Організація та проведення комплексних форм соціальної роботи як прояв надання інтегрованих соціальних послуг в громаді

22. Технології соціального супроводу неповнолітніх осіб, які перебувають у конфлікті з законом
23. Технології запобігання та протидії насильству в роботі соціальних центрів матері та дитини
24. Технології соціальної роботи з сім'ями внутрішньо переміщених осіб
25. Технології соціальної роботи з людьми похилого віку в громаді
26. Соціальна реабілітація безпритульних в закладах тимчасового перебування
27. Зміст, форми та методи соціальної роботи з сім'ями, в яких виховується дитина з інвалідністю
28. Технології соціальної роботи в громаді
29. Технології реабілітації дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, в умовах патронажної сім'ї
30. Технології реабілітації дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, в умовах патронатної сім'ї
31. Соціальний супровід дитини в прийомній сім'ї
32. Соціальна робота з військовослужбовцями та членами їхніх сімей
33. Профілактика Інтернет-залежності підлітків (вікова група та установа – за вибором студента)
34. Технології попередження насильства в сім'ї
35. Технології соціальної профілактики жорстокого поводження з дітьми в сім'ї
36. Технології соціальної роботи з сім'ями, в яких є особи, залежні від ПАР
37. Технології запобігання відмовам від дітей раннього віку
38. Соціальна адаптація внутрішньо переміщених сімей з дітьми
39. Технологія організації волонтерської діяльності
40. Соціальний супровід ВІЛ-інфікованих дітей та їхніх сімей

ДОДАТОК Б

ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
«ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ МИКОЛАЇВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ В.О.СУХОМЛИНСЬКОГО

Курсова робота

З методики і технології соціальної роботи

на тему: **ОСНОВНІ НАПРЯМИ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В ОБЛАСТІ**
СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ДІТЕЙ-ІНВАЛІДІВ

Виконав: здобувач фахової передвищої освіти

IV курсу, групи 425

спеціальності 231 Соціальна робота

Галицька Тетяна Сергіївна

Керівник: Вдовиченко Р.П.,

канд. пед. наук, доцент

Кількість балів:

Оцінка: ECTS _____

Національна шкала _____

Члени комісії _____

(підпис)

(прізвище та ініціали)

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Миколаїв – 2024 рік

ДОДАТОК В

ЗМІСТ	2
ВСТУП	3
РОЗДІЛ І. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ДІТЕЙ-ІНВАЛІДІВ	7
1.1. Осмислення сутності і змісту соціального захисту дітей-інвалідів в науково-методичній літературі	7
1.2.	10
Висновки до першого розділу	12
РОЗДІЛ ІІ. ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ДІТЕЙ-ІНВАЛІДІВ В ОСВІТНЬОМУ КОМПЛЕКСІ «СЕМИКВІТОЧКА»	13
2.1. Діагностика фактичного рівня соціального захисту дітей-інвалідів освітнього комплексу «Семиквіточка»	13
2.2. Характеристика змісту соціального захисту дітей-інвалідів освітнього комплексу «Семиквіточка»	15
2.3. Перевірка ефективності впровадження експериментальної програми соціального захисту дітей-інвалідів в освітньому комплексі «Семиквіточка»	20
Висновки до другого розділу	26
ВИСНОВКИ	27
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	29
ДОДАТКИ	31

Структура вступу до курсової роботи**ВСТУП****Актуальність дослідження.****Мета дослідження.****Об'єкт дослідження****Предмет дослідження****Завдання дослідження:****Методи дослідження:** *теоретичні:**емпіричні:***Експериментальна база дослідження.**

Структура та обсяг роботи. Курсова робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, переліку використаних джерел з 25 найменувань та трьох додатків. Загальний обсяг роботи становить 36 сторінок.

ЗРАЗОК ОФОРМЛЕННЯ БІБЛІОГРАФІЧНОГО ОПИСУ У СПИСКУ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ згідно з ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання.

Загальні положення та правила складання» з урахуванням правок (код УКНД 01.140.40)

Характеристика джерела

Приклад оформлення Книги Один автор	1. Андріяш В. Державна етнополітика України в умовах глобалізації. Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2013. 328 с. 2. Краснова М. В. Договори в екологічному праві України: навч. посіб. / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ : Алерта, 2012. 216 с. 3. Дробот О. В. Професійна свідомість керівника: навч. посіб. Київ : Талком, 2016. 340 с. 4. Романюк А. Порівняльний аналіз політичних систем країн Західної Європи: інституційний вимір. Львів: Тріада плюс, 2004. 392 с. 5. Скидан О. В. Аграрна політика в період ринкової трансформації : монографія. Житомир: ЖНАЕУ, 2008. 375 с. 6. Федорова Л. Д. З історії пам'яткоохоронної та музейної справи у Наддніпрянській Україні. 1870-ті-1910-ті рр. Київ, 2013. 373 с.
Два автори	1. Батракова Т. І., Калюжна Ю. В. Банківські операції : навч. посіб. Запоріжжя: ЗНУ, 2017. 130 с. 2. Богма О. С., Кисильова І. Ю. Фінанси: конспект лекцій. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 102 с. 3. Гура О. І., Гура Т. Є. Психологія управління соціальною організацією : навч. посіб. 2-ге вид., доп. Херсон : ОЛДПЛЮС, 2015. 212 с. 4. Васильєв С. В., Ніколенко Л. М. Доказування та докази у господарському процесі України : монографія. Харків : Еспада, 2004. 192 с. 5. Каткова Т. В., Каткова А. Г. Закінчення досудового слідства у кримінальних справах: практ. посіб. Харків: Право, 2011. 136 с.

Три автори	1. Комаров В. В., Світлична Г. О., Удальцова І. В. Окреме провадження: монографія / за ред. В. В. Комарова. Харків: Право, 2011. 312 с. 2. Кузнецов М. А., Фоменко К. І., Кузнецов О. І. Психічні стани студентів у процесі навчально-пізнавальної діяльності: монографія. Харків : ХНПУ, 2015. 338 с. 3. Якобчук В. П., Богоявленська Ю. В., Тищенко С. В. Історія економіки та економічної думки: навч. посіб. Київ: ЦУЛ, 2015. 476 с. 4. Zhovinsky E.Ya., Kryuchenko N.O., Paparyha P.S. Geochemistry of Environmental Objects of the Carpathian Biosphere Reserve. Kyiv, 2013. 100 p.
Чотири і більше авторів	1. Прилипко С. М., Ярошенко О. М., Мороз С. В., Малиновська К. А. Укладення трудового договору: теоретико-прикладне дослідження: монографія. Харків: Юрайт, 2013. 288 с. 2. . Основи охорони праці: підручник / О. І. Запорожець та ін. 2-ге вид. Київ: ЦУЛ, 2016. 264 с. 3. Клименко М. І., Панасенко Є. В., Стреляєв Ю. М., Ткаченко І. Г. Варіаційне числення та методи оптимізації : навч. посіб. Запоріжжя: ЗНУ, 2015. 84 с. 4. The mutual fund industry: Competition and investor welfare / R. G. Hubbard et. al. New York, NY: Columbia University Press, 2010. 256 p.
Без автора	1. Антологія української літературно-критичної думки першої половини ХХ століття / упоряд. В. Агеєва. Київ: Смолоскип, 2016. 904 с. 2. Експлуатація і технічне обслуговування газорозподільчих станцій магістральних газопроводів / заг. ред. А. А. Руднік. Київ, 2003. 370 с. 3. Політологічний енциклопедичний словник / упоряд. В. П. Горбатенко. 2-ге вид., переробл. і допов. Київ: Генеза, 2004. 736 с. 4. Софія Київська: Візантія. Русь. Україна. Вип. II. Київ, 2012. 464 с. 5. Twenty-four hours a day. Miami, FL: BN

	Publishing, 2010. 400 p.
Багатотомні видання	1. Енциклопедія історії України: у 10 т. / ред. рада: В. М. Литвин (голова) та ін.; НАН України, Ін-т історії України. Київ: Наук. думка, 2005. Т. 9. 944 с. 2. Закалюк А. П. Курс сучасної української кримінології: теорія і практика: у 3 кн. Київ: Ін Юре, 2007. Кн. 1: Теоретичні засади та історія української кримінології. 424 с. 3. Кучерявенко Н. П. Курс налогового права: в 6 т. Харьков: Право, 2007. Т. 4: Особенная часть. Косвенные налоги. 536 с. 4. Ушинський К. Д. Людина як предмет виховання. Спроба педагогічної антропології : вибр. твори. Київ : Рад. шк., 1983. Т. 1. 480 с.
Тези доповідей, матеріали конференцій	1. Антонович М. Жертви геноцидів першої половини ХХ століття: порівняльно-правовий аналіз. Голодомор 1932- 1933 років: втрати української нації: матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 4 жовт. 2016 р. Київ, 2017. С. 133–136. 2. Анциперова І. І. Історико-правовий аспект акту про бюджет. Дослідження проблем права в Україні очима молодих вчених : тези доп. всеукр. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 24 квіт. 2014 р.). Запоріжжя, 2014. С. 134–137. 3. Зінчук Т. О. Економічні наслідки впливу продовольчих органічних відходів на природні ресурси світу. Органічне виробництво і продовольча безпека: зб. матеріалів доп. учасн. II Міжнар. наук.-практ. конф. Житомир: Полісся, 2014. С. 103–108. 4. Микитів Г. В., Кондратенко Ю. Позатекстові елементи як засіб формування медіакультури читачів науковопопулярних журналів. Актуальні проблеми медіаосвіти в Україні та світі: зб. тез доп. міжнар. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 3-4 берез. 2016 р. Запоріжжя, 2016. С. 50–53.
Статті із продовжуваних та періодичних видань	1. Кобильник В. Порівняльний метод як основа політологічного дослідження. Збірник наукових праць «Політологічні студії». 2011. № 2. С. 54–65. 2. Коломоєць Т. О. Оцінні поняття в адміністративному законодавстві України: реалії та перспективи формування

	їх застосування. Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки. Запоріжжя, 2017. № 1. С. 36–46. 3. Загірняк М., Костенко А. Про користування можливостями міжнародної бази даних Scopus. Вища школа. 2017. № 5–6. С. 48–55. 4. Кармазіна М., Могилевець О. Становлення і розвиток порівняльної методології в політичних дослідженнях. Політичний менеджмент. 2006. № 5. С. 3–17. 5. Коваль Л. Плюси і мінуси дистанційної роботи. Урядовий кур'єр. 2017. 1 листоп. (№ 205). С. 5. 6. Біленчук П., Обіход Т. Небезпеки ядерної злочинності: аналіз вітчизняного і міжнародного законодавства. Юридичний вісник України. 2017. 20-26 жовт. (№ 42). С. 14–15.
Законодавчі та нормативні документи	1. Конституція України: офіц. текст. Київ : КМ, 2013. 96 с. 2. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. № 2145- VIII. Голос України. 2017. 27 верес. (№ 178-179). С. 10– 22. 3. Деякі питання стипендіального забезпечення: Постанова Кабінету Міністрів України від 28.12.2016 р. № 1050. Офіційний вісник України. 2017. № 4. С. 530– 543. 4. Про Концепцію вдосконалення інформування громадськості з питань євроатлантичної інтеграції України на 2017-2020 роки : Указ Президента України від 21.02.2017 р. № 43/2017. Урядовий кур'єр. 2017. 23 лют. (№ 35). С. 10.